

יענק'לה שכטר ז"ל

על גשר האוניה "בולגריה" במעבר הבוספורוס". יענק'לה שלישי מימין

הקדמה של יוסקה רום

יענק'לה שכטר היה חניך קורס ימי מספר 5, שבו גם אני השתתפתי. אין לי הרבה זכרונות ממנו מאותם ימים, פרט לזה שכולנו ידענו שהוא מבוגר מאתנו, שבא מנתניה, וששם עסק בליטוש יהלומים. דרכינו בפלי"ם נפרדו, ונפגשתי אתו רק מאוחר בסוף 1948, כששנינו הוצבנו על האוניה "בולגריה", שאתה הבאנו ארצה אלפי עולים בשלוש הפלגות.

זמן מה אח"כ נודע לי שהוא משרת בתפקיד בכיר בגדנ"ע בבאר אורה, וששם גם מצא את מותו בנסיבות טרגיות.

אתנו על "בולגריה" היה גם חברו הטוב ארקה פלד, וביקשתי ממנו להעלות קוים לדמותו כדלהלן:

ארקה פלד מספר על ידידו יענק'לה שכטר ז"ל

20.10.2007

יענק'לה שכטר ז"ל

ושוב, אחים, השלח ביד,

ביצוע: יפה ירקוני

מילים: יעקב שכטר

לחן: עממי

ושוב, אחים, השלח ביד,
דרך לקרב זה איש הפלמח,
על ייעוד העם נגנה לעד
במקלע תמ"ת, רימון, אקדח.
הכביש ניפרץ, תנוע שיירה,
לא אש צלף תחסום השביל.
החרבה תען לעם בצרה
וירון הסטן בשיר וגיל.

ממרום הקסטל עד חורש באב אל ואד
עוד נס עיברי יונק פה לעד
החרבה תען לעם בצרה
ובדמר עוד ירעם: "פלמח".

יענק'לה שכטר על "בולגריה"

השיר לעיל נכתב ע"י יענק'לה שכטר בימי מלחמת העצמאות, הושר ע"י יפה ירקוני, והופיע בספרם של חיים גורי וחיים חפר "משפחת הפלמח" בעמודים 178 ו-179 עם דברי ההסבר והתווים כדלהלן :

וְשׁוֹב, אֲחִים, הַשְּׁלַח בְּיַד

בכ"ט בנובמבר 1947 החליטה עצרת-האומות-המאוחדות על חלוקת ארץ ישראל והקמת מדינה יהודית בחלק ממנה. מי שלא ראה את שמחת הלילה ההוא, לא ראה שמחה נוימיו.

למחרת התלקחה האש. הפלמ"ח "הוטל אל מול פני המלחמה החזקה, עת ערך העם את שורותיו לקרב". אלף ומאתיים נערים ונערות — כמספר הללינו בתום הקרבות — היו מראשוני העומדים כחומה בין העם לאובדנו.

בסוף '43 שרנו לרזרבה: "עוד תשובו אחים חזרה". כעבור ארבע שנים, הפכה שורת השיר לצו-קריאה. מן הימים והלילות ההם מגיעות אלינו אותן המנגינות; מן החרבים של משוריני הסנדוויץ', מקולות התמ"תים, מטעני הנפץ ורימוני היד. צבא העניים יצא למערכה וגם שיריו עמו.

שיר זה, שחובר בידי יענק'לה שכטר, נולד אי-שם בדרך האש בין חולדה למרצא-תחתית והושר בפי ה"פורמנים" — מלווי השירות בדרך לירושלים.

תמצית קורות חיים

יענק'לה נולד בטבריה בתחילת שנות העשרים של המאה העשרים להורים שעסקו במכירת חלב לבתים, ובשאיבת מי כנרת ומכירתם לאלה מתושבי העיר שהמים לא זרמו בבתיהם. הוא גדל ברובע היהודי/ערבי של טבריה העתיקה, וכך רכש את השפה הערבית. את השכלתו רכש בבית ספר "אליאנס" בטבריה, ששם למד גם אנגלית וצרפתית. בנערותו, עברה משפחתו של יענק'לה לנתניה, ושם הצטרף לנערי בית"ר. למרות הסכנות, תקע בשופר בכותל המערבי ביום הכיפורים, ונאסר ע"י הבריטים. בנתניה למד יענק'לה את מקצוע ליטוש היהלומים. הוא הצליח בעבודתו, הרוויח מעל למקובל בימים ההם, וכבר בגיל צעיר רכש אופנוע והירבה לטייל בו בארץ. בסוף שנת 1945 התגייס לפל"ם והשתתף בקורס מספר 5 שהתקיים בשדות ים. חבריו לקורס זוכרים אותו כבחור רציני ומאד חברותי.

אין בידי אינפורמציה מפורטת כדי לדעת מתי השתחרר ועבר להיות ברזרבה. אני יודע ממה שסופר לי שהוא באותה תקופה נישא ו שנולדה לו בת.

אני הכרתי אותו כאחד מאנשי הרזרבה, כשהיינו נפגשים בקפה "כסית" או "פינתי", ושם שותים ומשוחחים על המצב. כולנו בחבורת יושבי בתי הקפה הוקסמנו מהידע הרב שהפגין יענק'לה בהרבה שטחים, מהיכולת שלו לגרוף את כולם בשירה בציבור, ובריקודי ההורה שאירגן.

עם פרוץ מלחמת העצמאות לאחר הכרזת האו"ם על חלוקת הארץ, חזר והתגייס. הוא הצטרף לפלוגת ה"פורמנים" (מלווי השיירות לירושלים), שם גם חיבר את השיר "ושבו אחים, השלח ביד" שהובא לעיל. בגלל שליטתו באנגלית ובצרפתית מונה אח"כ כמלווה לעיתונאים הזרים שבאו לסקר את הנעשה ב"פלסטינה" בזמנים של טרום המדינה.

מאוחר יותר, עם הקמת הגדוד העשירי של הפלמ"ח, הצטרף לשורותיו.

לאחר ההפוגה השניה, נשלח יענק'לה ע"י מטה הפלמ"ח ללוות עולים בדרכם ארצה מאירופה.

פגשתי אותו במחנה המלווים בפורמיה שבאיטליה, שם עסקנו בהכנת הספינה "קפלוס" ("הדרומית") לקליטת כ- 4000 עולים.

לאחר הכנות, הפליגה הספינה לנמל בקאר ביגוסלביה כדי לקבל שם את העולים שהגיעו ברכבות מבולגריה, יגוסלביה, והונגריה.

הפלגנו בים סוער וההגה נשבר. ובכל זאת, במשך כל זמן ההפלגה טיפל יענק'לה בכל הנוער והילדים הרבים שהיו על האוניה, ידע לדבר לליבם ולשמור על המורל הגבוה שלהם.

במקום אחר באתר זה (בגל ההעפלה <מההעפלה לעליה> הגדעונית חיה קוזלובסקי מספרת....) מספרת חיה קוזלובסקי על כמה חתונות שהתקיימו באוניה, ומצרפת תמונה אחת לדוגמה. אותה תמונה מצורפת גם כאן מצד שמאל.

כפי שהוזכר לעיל ע"י יוסקה רום, המשיך יענק'לה ללוות עולים גם באוניה "בולגריה".

מאוחר יותר נשלח יענק'לה למרסיי שבצרפת, שם טיפל בעולים שהמתינו במחנות לעלות לארץ.

אתו בצרפת היתה גם רעיתו ליה שלמדה שם רפואה.

בשובו ארצה התגייס יענק'לה לגדנע ומונה כמפקד הבסיס בבאר אורה, אך לדאבון הלב מצא את מותו בנסיבות טרגיות.

לסיכום : יענק'לה היה חבר נאמן ואהוב, למד רבות בכוחות עצמו, הצטיין בזכרון טוב וכאיש רב גווני, אהב לשחק שש-בש וכדורגל, עסק בצילום ופיתוח, ואהב מאד להרבות בטיולים על גבי אופנועו.

יהי זכרו ברוך.

טקס הנשואים שנערך באוניה קפלוס הדרומית

עוד תמונה של יענק'לה במעבר הבוספורוס